ТАҚРИЗ

ба диссертатсияи номзадии Қодирӣ Назира Дадозода дар мавзуи «Муҳити солими психологии оила ҳамчун омили ташаккулёбии ҳиссиётҳои ахлоқии наврасон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм аз рӯйи ихтисоси 19.00.05 – Психологияи иҷтимоӣ (илмҳои психологӣ)

Диссертатсияи номзадии Қодирӣ Н.Д. дар мавзуи «**Муҳити солими психологии оила ҳамчун омили ташаккулёбии ҳиссиётҳои ахлоқии наврасон**» ба масъалаҳои мубрами психологӣ аз он ҷумла тақвияти раванди муносибатҳои оилавӣ ва муҳити солими психалогии он, муносибатҳои байнишахсии наврасон ва дигар масъалаҳои муҳими психологияи наврас бахшида шудааст. Муаллиф дар пояи таҳлилу таҳқиқ ва баррасии маводҳо, сарчашмаҳои илмии мухталифи психологӣ, сотсиологӣ ва педагогӣ диссертатсияро бо илмияти том таҳия намудааст.

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисос ва самти илм, ки аз рӯйи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Сохтор ва мазмуну мундариҷаи диссертатсия ба бандҳои зерини шиносномаи ихтисоси илмии 19.00.05 – Психологияи иҷтимоӣ (илмҳои психологӣ), аз ҷумла, ба банди 30 – сохтори шахсият; масъалаи тафовути инфиродӣ ва типологияи шахсият; соҳаи маънавию ахлоқии шахсият; таносуби олами ботинӣ ва берунии инсон; равияи шахс, самтёбиҳои ҳаётӣ ва арзишнок; худшиносӣ ва худбаҳодиҳӣ; образи «Ман»; худмуайянкунии шахс; кирдор ҳамчун категорияи шахсиятӣ; қувваҳои ҳаракатдиҳандаи инкишофи шахс; худамалисозии шахс; такомули шахсият; эътидол ва патологияи шахс; солимии психологии шахс; банди 35 – психологияи муносибатҳо; психологияи мақсадгузорӣ мутобиқ мебошад.

Мубрамияти диссертатсия. Унвонҷӯ Қодирӣ Назира Дадозода мавзуеро мавриди таҳқиқ қарор додааст, ки дар шароити муосир муҳим ва саривақтӣ аст. Ҷомеаи ҷаҳонӣ тақозо менамояд, ки масъалаи баррасишанда ҳам дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳам дар Ҷумҳурии Ӯзбекистон аҳамияти хоса дорад. Такмил додани соҳаи маънавию ахлоқӣ ва худамалисозиву худвоқеиятбахшии наврасон мавзуи мубрам маҳсуб меёбад. Муҳиммияти мавзуи таҳқиқотиро муҳити солими психологии оила ҳамчун оимили ташаккулёбии ҳиссиётҳои ахлоқии наврасон чун масъалаи мубрами иҷтимоию психологӣ ва педагогӣ ифода менамояд, ки таҳқиқи он бо истифода аз усулҳои гуногуни методикааҳои таҳқиқӣ психолгӣ масъалаи мазкурро баррасӣ намудан, маҳсуб меёбад.

Муаллифи диссертатсия вазъияти тарбиявиро чун ҷузъи таркибии раванди таълим ба сифати механизми асосии пешбарандаи фаъолияти наврасон ифода кардааст, ки вазни илмии худро дорад.

Дараҷаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Таҳлили ҳамаҷонибаи навъҳои гуногуни оила зимни таҳқиқот ҷараён гирифта, муайян карда шуд, ки инкишофи зеҳниву психологии наврасон ва ташаккули ҳиссиёти ахлоқии онҳо вобаста ба шароити иҷтимоӣ-иқтисодии оила вобаста

буда муносибатҳои тарбиявии калонсолони оила дар таҳкими боварҳо ва таълиму тарбияи наврасон заминаи мусоид фароҳам меоварад. Роҳҳои ҳалли муаммоҳои худтанзимкунӣ ва худташкилдиҳии рафтори наврасон пешниҳод карда шудааст; Ҳиссиёти ахлоқии наврасон дар оила нисбат ба падар ва модар дар сатҳи гуногун ифода гардида, ҳиссиёти ахлоқии писарон ва духтарон низ нисбат ба якдигар мухталиф мебошад; Меъёрҳои тарбия ва раванди таълиму тарбияи наврасон дар оилаҳои тоҷик нисбат ба раванди таълиму тарбия ва муҳити хонаводагии ҷомеаи ғарбӣ комилан аз ҳам тафовут дорад, ки ҳангоми омӯзиши муносибатҳои психологӣ дар муҳити оила байни волидон ва наврасон муайян гардид.

Нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда:

1. Муҳити солими психологӣ дар оила ҳамчун омили муҳим ва шарти ташаккули ҳиссиёти ахлоқии наврасон дида баромада мешавад. Таъсири муносибатҳои байнишахсӣ ва фазои психологии оила ба раванди инкишофи шахсият ва ахлоқи наврасон муайян мегардад.

2. Сатҳи эътимоднокӣ, дастгирӣ ва ҳамдигарфаҳмӣ дар оила метавонад ба ташаккули ҳиссиёти ахлоқии наврас аз ҷиҳати мусбӣ мусоидат намояд, дар ҳоле ки муҳити низоъ ангез ва ноустувор метавонад сабаби ташаккули стресс ва ихтилофоти дохилии ӯ гардад.

3. Муносибатҳои оилавӣ ва усулҳои тарбиявӣ, бевосита, ба ташаккули ҳиссиёти ахлоқӣ, аз ҷумла ҳамдардӣ, масъулиятшиносӣ ва эҳтиром ба арзишҳои иҷтимоӣ, таъсир мерасонанд.

4. Омилҳои муҳимми ташаккули муҳити солими психологӣ дар оила, сатҳи маърифати психологӣ ва фарҳанги муоширати аъзои оила мебошанд. Истифодаи равишҳои илмӣ дар муошират ва тарбияи кӯдакон метавонад равандҳои инкишофи ахлоқиро дар наврасон самараноктар гардонад.

5. Таҳия ва татбиқи барномаҳои махсуси машваратӣ ва психологӣ барои беҳтар намудани муҳити психологии оилаҳо ва баланд бардоштани сатҳи огоҳии волидон оид ба тарбияи ҳиссиёти ахлоқии наврасон мусоидат менамояд.

6. Ташкили машғулиятҳои назариявию амалӣ дар асоси барномаҳои таълимӣ оид ба рушди қобилиятҳои эмотсионалӣ ва ахлоқии наврасон дар муассисаҳои таълимӣ, дар ҳамкорӣ бо равоншиносон ва мутахассисони соҳаи педагогика метавонад ҳамчун воситаи иловагии дастгирии муҳити солими психологӣ дар оила хизмат намояд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ бо он собит мешаванд, ки дар таҳқиқи диссертатсионӣ аз консепсияҳои илмӣ ва назарии олимони ватанию хориҷӣ истифода шудаанд. Дар маҷмуъ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ аз дақиқияти маълумот, мутобиқат намудани ҳаҷми маводи таҳқиқ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқ, ҳаҷми интишорот ва интихоби дурусти методҳои таҳқиқ бармеояд. Хулоса ва

тавсияҳо дар асоси таҳлили илмии натиҷаҳои таҳқиқот пешниҳод гардида, дар онҳо дурнамои мавзуи таҳқиқӣ муайян шудааст.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот, пеш аз ҳама, дар он зоҳир мегардад, ки натиҷаҳои илмии бадастомада дар раванди таълими барномаҳои таълимии соҳаи психология мавриди тадрис қарор хоҳанд гирифт. Ҳамчунин, дар татбиқи амалии муқаррароти санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ, ки дар самти танзими муносибатҳои оилавӣ ба тасвиб расидаанд, иттилооти таҳқиқот метавонад маводи зарурирo пешниҳод намояд. Илова бар ин, истифодаи маводи таҳқиқот дар самти тарбияи психологӣ, маърифатӣ, хештаншиносӣ, ватандӯстӣ, ахлоқӣ ва дигар ҷанбаҳои таълиму тарбияи наврасон заминаи мусоид фароҳам хоҳад овард.

Муқаддимаи диссертатсия мубрамияти тадқиқот, дараҷаи таҳқиқи он, робитаи кор бо барномаҳо ва мавзуъҳои илмӣ, мақсаду вазифаҳо, объект ва мавзуи тадқиқ, асосҳои назарӣ ва методологии тадқиқ, сарчашмаҳои тадқиқ, навгонии илмии диссертатсия, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти назарӣ ва амалии таҳқиқ, мутобиқати мавзуи диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ, тасвиби амалии натиҷаҳои тадқиқ, нашри таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия ва сохтору ҳаҷми кор бо низоми муайян шарҳу баён ёфта, муайян менамояд.

Боби якуми диссертатсия **«Асосҳои илмӣ-назариявии омӯзиши муаммоҳои психологии муҳити солими оила»** доир ба масоили оила ва муносибатҳои байнишахсӣ бахшида шудааст, ки хело муҳим аст. Диссертант мавқеи худро ҳамчун равоншинос муайян карда зикр кардааст, ки таъсири ниҳоди оилаи муосир ба ташаккулёбии сифатҳои ахлоқии наврасон нақши муассир дорад. Ба боби якуми рисола хулоса карда гуфтан мумкин аст, ки муҳити солими психологии оила нишон медиҳад, ки он ҳамчун омили калидӣ дар ташаккули ҳиссиётҳои ахлоқии наврасон нақши ҳалкунанда дорад.

Дар боби дуюм рисола унвонҷӯ таҳқиқи озмоишии муайян намудани мавқеи оила дар ташаккули ҳиссиёти ахлоқии наврасонро амалан тадбиқ намудааст. Натиҷаҳои таҳқиқот, муаммои ҷойдошта, ҳалли проблемаҳо ва тавсияҳои амалӣ ба талаботи рисолаҳои илмӣ ҷавобгӯ аст. Хулосаи боби дуюм низ, ки дар асоси натиҷаҳои таҳқиқот бароварда шуда, меъёри рисолаи илмӣ риоя шудааст. Хулоса умумии рисола низ мазмунан дуруст, мантиқан пайдарҳамии кори илмиро нишон медиҳад ва ба талабот мувофиқат менамояд.

Эродҳо ба диссертатсия. Дар баробари **заҳмати** илмӣ ва муҳокимаю натиҷагириҳои ҷолиби таваҷҷуҳ доштанаш аз норасоиҳо низ кас нест, ки он арзиши илмии диссертатсияро коста намегардонад. Ба назар гирифтани пешниҳодҳо дар идома кори диссертатсионии оянда хизмат хоҳад кард.

1. Омӯзиши муҳити психологии оилаҳои ҷумҳурии ҳамсоя ба монанди Ӯзбекистон ва тақозои он бо оилаҳои тоҷикистонӣ метавонад дар оянда натиҷаи муҳимро дар илмӣ психология ба бор орад.

2. Номгӯйи на ҳама адабиёти дар бахши дараҷаи омӯзиши мавзуъ овардаву мавриди баррасӣ қарор гирифта, дар рӯйхати адабиёт оварда шудааст.

3. Дар таҳияи рисолаи илмӣ баъзе ғалатҳои имлогӣ ҷой дорад, ки ислоҳи он ба манфиати кор аст.

Эродҳои ишорашуда ба паст шудани арзиши диссертатсия боис намешавад, кор бо услуби илмӣ таҳия гардида, пайдарпайии қисматҳои он риоя гардидаанд ва довталаб ба гирифтани дараҷаи илмии номзади илмҳои психологӣ аз рӯйи шиносномаи ихтисоси илмии 19.00.05 – Психологияи иҷтимоӣ (илмҳои психологӣ) арзанда аст.

Муқарриз:
Доктори илмҳои психологӣ, профессор,
мудири кафедраи психологияи
Донишгоҳи давлатии Бухоро Назаров А.М.

INSON RESURSLARINI BOSHQARISH DEPARTAMENTI

Имзои Назаров А.М.-ро тасдиқ менамоям.

IMZONI TASDIQLAYMAN

Сардори раёсати кадрҳои
Донишгоҳи давлатии Бухоро Файзиева У.А.

“11” 11 соли 2025